DEMET ALTINYELEKLİOĞLU

AH BRE SEVDA AH BRE VATAN

Bir Mübadele Romanı

Remzi Kitabevi

DEMET ALTINYELEKLİOĞLU

Ah Bre Sevda Ah Bre Vatan

Bir Mübadele Romanı

Remzi Kitabevi

AH BRE SEVDA AH BRE VATAN / Demet Altınyeleklioğlu

© Remzi Kitabevi, 2013

Her hakkı saklıdır.
Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Editör: Eylül Duru
Kapak: Ömer Erduran
Kapak fotoğrafı: alexandr6868 / 123RF Stock Photo

ISBN 978-975-14-1556-1

BİRİNCİ BASIM: Mayıs 2013

Kitabın basımı 5000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul
Sertifika no: 10705
Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090
www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı ve cilt: Remzi Kitabevi A.Ş. basım tesisleri
100. Yıl Matbaacılar Sitesi, 196, Bağcılar-İstanbul
Sertifika no: 10648

Ege'nin iki kıyısında yaşamış,
yaşamakta ve yaşayacak olanlara…

İŞTE BURASI, DEDİ İÇİNDEN. *Cehenneme buradan adım atacağım.*

İçerisi geceden bile karanlıktı. Mihrap tam karşısında olmalıydı. Bir an kapıda dikildi. Başını kaldırıp mihrabın bulunduğu tarafa bakınca sarsıldı. Karşısındaki duvar bir an ışığa boğulmuş gibi geldi ona. Güneş kadar parlak bir ışık. Ve o ışık haresinin içinde, gökten yere doğru uzanan bir karaltı gördü.

Bir haç!

Kollarını iki yana açmış, cansız bedeni aşağı doğru sarkmıştı sanki.

Başındaki dikenli taç, alnını, yüzünü kanlara bulamıştı. "Ne yaptınız bana böyle?" dercesine başı aşağıya doğru eğikti. Bu haliyle, uçup gittiği gökyüzünden onu çarmıha geren insanlara bakar gibiydi İsa!

Olduğu yere, dizlerinin üstüne çöktü.

Çarmıhtaki İsa'nın ayaklarına çakılan koca çivinin açtığı oyuktan gerçek kan süzülüyormuş gibi geldi bir an.

Dehşetle sarsıldı. Çarmıhtaki İsa'nın gözleri onun üzerindeydi.

Ve sesini duydu.

"Evladım… bu vakitte evime ne yapmaya geldin?"

Çıldırmanın ve firarın eşiğindeydi.

Benzin tenekesini yanına bıraktı. İstavroz çıkarırken inledi.

"Tanrı'nın evini yakmaya…"

Daha önce görmüş müydü? Çarmıhtaki İsa'nın gözlerinde yaş var mıydı? Birden hatırlayamadı. Ama şimdi vardı. Kan ağlıyordu İsa.

Solunda bir kadın gölgesi hissetti.

Başını çevirmeden onu görmeye çalıştı. Oğluna bakıyor olmalıydı.

"Hayır," diye haykırdı içinden bir ses. "Bakire Meryem sana bakıyor!"

Ayaklarının dibinde yanan tek mumun ışığında yer yer altın ışıltılarına dönüşen bronz Meryem heykeline baktı. Onun sesini duydu bu sefer beyninin içinde.

"Oğluma çektirdiğiniz acılar yetmedi mi?"

Birden bütün görüntülerin bulanıklaştığını fark etti. "Ben," diye inledi çarmıhtaki İsa'nın kanlı ayaklarının önünde yere kapanarak, "Tanrı katında en büyük ibadeti yapmaya geldim."

"Tanrı'nın evini yakarak…"

Beynindeki ses, ruhunu yıkayan bir melodi gibi geldi ona. "Evet," diye fısıldadı. "Evet. Buradan yükselecek alevlerle haçın esareti sona erecek. Helen ruhu ayaklanacak."

Orada bir saniye daha duramayacağını anladı.

Görev hemen yapılmalıydı. Yoksa Tanrı katındaki en büyük ibadeti yapamadan kaçıp gidecekti oradan.

Kapandığı yerden kalktı. Tenekenin kapağını açtı. Her yana benzin saçarak oradan oraya çılgınca koşturmaya başladı.

Tavana kadar yükselen kadife perdelere. Çarmıhtaki İsa'nın ayaklarına. Mihrabın üstüne. En öndeki birkaç sıraya.

Benzinin keskin kokusu sardı her yanı. "Ben," dedi gözyaşları arasında. Yanaklarından akan yaşlar dudaklarıyla buluştu. Ağzına tuzun tadı geldi. "Ben savaşçıyım Yüce İsa… Senin savaşçın…"

Gözyaşlarından çarmıhtaki İsa bir şelalenin arkasına saklanmış gibi görünüyordu artık. "Dinsizlere karşı haçın zaferini ilan etmeye geldim… Kutsa beni Yüce İsa. Bağışla… Cehennemin kapısında ruhumu kurtar. Tanrı'ya bunu onun için yaptığımı söyle…"

Kalan benzini Meryem Ana'nın ayaklarına serpiştirdi.

Meryem'in önündeki tepside kuma batırılmış yanan tek adak mumunu aldı.

Kimin mumuydu acaba, diye geçti aklından. Kutsal anamızdan ne dilemişti bunu yakarken? Ama şimdi…

Şimdi, en büyük günaha can verecekti… Ya da en büyük ibadete.

İnce kırmızı mumu çarmıhtaki İsa'nın ayaklarına doğru fırlattı.

Benzine buladığı kadife perdeler ateşi daha havadayken iştahla kaptı.

Uğursuz, kızıl, sarı bir alev dili hızla yükseldi. Ateş oradan oraya sıçradı. Kilisenin karanlığı dumanlı bir kızıllığa sarındı.

Gözlerindeki çağlayanın ardından çarmıhtaki İsa'ya son defa baktı.

İsa da ona bakıyordu. "Ne yaptın evladım?" der gibiydi gözleri.

O bakışı hayatı boyunca unutamayacağını anladı. Ama pişman olmak için çok geçti artık.

Alevler İsa'yı ayaklarından yakaladı. Yukarı doğru yükseldi, yükseldi. Göğsünü sardı. Oradan bükük boynuna ulaştı ve gözlerini örttü.

Mihraptan ona doğru yılan dilleri gibi uzanmaya başlamıştı artık alevler. Yangın neredeyse çatıyı saracaktı.

Bir kahkaha koptu ağzından.

Çılgın bir çığlıktı bu. "Tanrım," diye haykırdı alev çarmıhına doğru. "Yaptığım en büyük ibadeti kabul et… Senin için, Helenizm için ruhumu ateşe verdim."

Alevlerin uğultusu arasında dışarıdan bağırış çağırış sesleri yükseldi.

"Yangın!"

"Yetişin! Türkler kiliseyi yaktı!"

"Kâfirler, kâfirler! Tanrının evini yaktılar."

Delice bir kahkaha tufanı ile kapıya doğru koştu.

Bakmadı, ama biliyordu. Şeytan peşindeydi.

1
İzmir

Eylül 1918

Akşam rüzgârı usul usul çırpınan denizi ürpertip Kordonboyu'na vurdu. Sarı Kışla'nın karanlıkta ürkütücü bir gölge gibi uzanan duvarlarına çarptı. Biri hariç kışlanın ışıksız pencereleri ölü gözleri gibi kapkaraydı. Esinti, ışık vuran tek pencerenin bulunduğu odanın önündeki balkondan başını denize doğru uzatmış kırmızı beyaz boyalı gönderdeki bayrağı şöyle bir okşadıktan sonra yoluna devam etti. Saat Kulesi'ni çevreleyen dört kel palmiyenin kendini yere doğru salmış ağır yaprak hevenkleri, aralarında dolaşan rüzgâra aldırmadı. Sadece, vakur bir ürpertiyle birbirlerine sokulup "Bu da nereden çıktı?" dercesine fısıldaştılar.

İleriden, çok ileriden, bir atın oynak nal sesleri duyuldu. Bir fayton yaklaşıyordu.

Dimitris Petridis, faytonun tekeri bir taşın üstünde zıplayınca sarsıldı. Daldığı âlemden dünyaya döndü. Şaşırdı. Düşünceden düşünceye koşarken havanın kararmaya başladığını fark etmemişti bile.

Kordonboyu'nun o şamatalı, renkli, hayat dolu, cıvıl cıvıl akşamları terk edip gitmişti onları. Artık böyleydi İzmir'de akşamlar. Öksüz ve korkutucu. Karanlık ve umutsuz. Güneş körfezi önce altın sarısına, ardından kızıla boyadıktan sonra alevden bir top gibi denize düşüyor, akşamın laciverti inmeye başladı mı el ayak

çekiliyordu. Gece, bir daha güneşin doğmasına izin vermeyecek kurşundan bir perde gibi çöküyordu şehrin üstüne. Ne bir sarhoş narası duyuluyordu, ne kıyıdaki meyhanelerden kimi oynak, kimi hüzünlü şarkılar taşıyordu rıhtıma. Yağmur bile bir başka türlü yağıyordu sanki. Öyle bardaktan boşanırcasına değil, korka korka. Sinsi sinsi. Operalar, tiyatrolar perdelerini çoktan kapatmıştı. İzmir'in beyaz, nazlı siluetinin üzerine kara bir bulut inmişti. Türk olsun, Rum olsun, Musevi olsun, kimsede o eski şevk, eski neşe yoktu.

İçini çekerek bakındı Dimitris. Kıyıya bağlı mavnalar bile sahipsizdi. Teknelerde sabahlayan berduşlar örttükleri brandanın altına sinmiş, ispirto şişesinin kapağını çoktan açmıştı. Balık Pazarı'ndan geriye sadece kokusu kalmıştı. Bilmeyen biri, denize düşecekmiş gibi duran koca binanın bir vakitler neredeyse bütün gün İzmir'in en canlı, en hareketli yeri olduğuna dünyada inanmazdı. Dimitris'in gözleri sabahçı kahvelerini taradı. Tek tük müşteri varsa, onlar da içeri çekilmişti. Nargilesini tüttüren bir tiryaki dahi göremedi boş masaların arasında.

Eskiden böyle miydi ya, diye söylendi içinden. Gözünün önünde kahverengi beyaz, solmuş bir fotoğraf gibi belirdi o günler. Pasaport iskelesinin oradaki sabahçı kahveleri bu saatlerde yükünü almaya yüz tutardı. Gün ağarana kadar süren bir hayat başlardı ardından. Kimi nargilesini tüttürür, kimi akşam kahvesini yudumlar, sohbet ederdi. Köşedeki seyyar köftecinin mangalından yükselen koku, en iştahsız adamı bile deli ederdi. Tam kahveci Ziya'nın çıkıp, "Mehmet Efendi," diye seslendiği saatti şu sıralar. "Sen cızbızları ateşe koydun mu iyi ki avrat olmamışım diye Rabbime şükrederim. Yahu gebe avrada çocuk düşürtür bu koku. Yelle şu mangalı da koku biraz dağılsın. Senin yüzünden eve gittim mi, hatun yıkanmadan yatağa komam, diye tutturuyor. Her yanın köfteci gibi kokuyor, diye dırdırından dur durabilirsen."

Bu yarı ciddi, yarı yapmacık çıkışmaya herkes gülerdi. "Abooo," diye çapkın çapkın gülenler de eksik olmazdı.

"Arkadaşlar duydunuz mu? Ziya bir yatağa girerken yıkanıyormuş, bir de çıkarken."

Kahveci Ziya, "Kesin len şamatayı," dese de kimse aldırmazdı.

"Ne kızıyon Ziya," diyen biri çıkardı mutlaka aralarından. "Ak-pak oluyon fena mı? Biz de merak edip dururduk, 'Yahu kara kahveci, nasıl bu kadar pembe yanaklı oluyor' diye. Keramet hatundaymış demek."

Köfteci Mehmet de geri durmazdı tabii. Bir yandan mangalı yeller, bir yandan Ziya'ya cevap yetiştirirdi.

"Ya bu senin tömbekilerin kokusu ne olacak be Ziya? Ciğerim yanar tutuşur. Gel şu mereti biraz sen yelle de ben iki-üç nefes tokurdatayım."

Dimitris farkında değildi ama o günlerin hayali bile yüzünde minik bir tebessüm oluşmasına yetmişti. O da mağazayı kapattı mı soluğu Ziya'nın kahvesinde alırdı. Bir yandan kahvesini höpürdetir bir yandan da nargilenin marpucuyla oynardı. En çok da dumanı halka yaparak salmayı severdi.

Tabii o zamanlar.

Gözleri, gidecekleri meyhaneyi peylemeye çalışan akşamcı gruplarını aradı. Çitlembikçileri, buzbademcileri. Boyozcuları, çağlacıları, gevrekçileri. Hiçbiri yoktu.

Tek tük de olsa piyasa yaparken zamanı unutan kadınlar olurdu bu vakitte. Telaşlı, küçük adımlarla yürüyen söğüt dalı gibi kadınlar. Kahvelerin, meyhanelerin önünden yürümek kadın kısmına yakışmayacağı için, Türk'ü olsun, Rum'u, Ermeni'si, Yahudi'si olsun, hepsi karşı kaldırımda, denizin hemen omuz başında yürürdü. Öne eğdikleri başları hiç kalkmazdı.

İçini çekti. Burnunda bir sızı hissetti. Ah bu deli İzmir, diye geçirdi içinden garip bir acıyla. Vre, denizi bile çapkındır. Kıyıda kadın görmesin. Hemen delirir.

Öyleydi gerçekten. Deniz nereden çıktığı belli olmayan bir rüzgârın sırtına biner, onların kollarına atarcasına rıhtıma vururdu kendini. Gürültüyle patlayan su kıyıya hücum eder, çapkın, delişmen dalga bağırışarak kaçışan kadınların uzun eteklerini ıslatırdı.

O bile eskide kalmıştı. Deniz yastaymış gibi durgundu. Kordonboyu gündüzleri mavnacıların, mal getirip götürenlerin, tütün, pamuk balyaları taşıyan hamalların mekânıydı sadece, geceleri de sarhoşlarla hayaletleniyordu artık. Neye heyecanlanacak, neden coşacaktı ki? Bir saate kalmadan şu son telaşeli adımlarla yürüyen adamlar da yollardan çekilecekti.

Savaş patlayana kadar İzmir'deki İngiliz, Alman, Fransız, İtalyan şirketlerinin büroları arasında ticari rekabet dışında bir düşmanlık yoktu. Batının sermaye devlerinin İzmir'e gönderdiği temsilciler, şehrin en lüks yerlerinde saltanat içinde yaşar, birbirleriyle gösteriş yarışına tutuşurdu. Kordon'da piyasaya çıktıklarında, ya da ne bileyim bir Kordon kafesinde, bir lokantada, operada, tiyatroda karşılaştıklarında, İngiliz, Alman, Fransız bakmaz, suratlarında yapmacık olduğunu hepsinin bildiği bir tebessümle şapkalarını çıkartarak birbirini selamlarlardı. Kadınları da gülücükler saçarak geçerdi kocalarının kollarında. Fakat o arada; nasıl becerdiklerine Dimitris'in her zaman şaştığı bir maharetle anında, birbirlerinin ne giydiğini, boyunlarına, kulaklarına, ellerine neler takıştırdıklarını, saçlarını hangi modaya göre kestirdiklerini görürlerdi. Böyle karşılaşmaların sonu genellikle temsilci Mösyö veya Mr. ya da Herr'lerin masrafa girmesine yol açardı. Çünkü bütün gece karıları, "Gaz şirketinin müdürünün karısının boynundaki inciyi gördün mü?" diye başının etini yerdi.

Dimitris, Yunanistan'a dönmesi için ısrar eden akrabalarına, "İzmir öyle bir yerdir ki," diye ballandıra ballandıra anlatmaya bayılırdı. "Osmanlı toprağı dersin, ama değildir. Hıristiyan desen

o da değildir. Hepsinden birer tutam vardır işte. Ayrı bir ruh, ayrı bir dünyadır İzmir."

Omuzlarını silkti. Ne yapayım, diye söylendi kendi kendine. Yunanistan'daki akrabalarım homurdansa da, köpürse de böyleyim ben. Böyle hissediyorum. Benim vatanım burası. Kaç kere kurmuştu kafasında bunları. Anası onu İzmir'de doğurmuştu. Babası da İzmir'de açmıştı gözlerini. Onların babaları, anaları da. Babalarının, analarının babaları, anaları da. Çocukları da burada doğmuştu. Ve vakti geldiğinde burada ölecekti. Tıpkı ataları gibi körfezin mavi sularına bakan bir tepede yatacaktı. Üzerine yığacakları toprağı akşamları imbatın serin elinin okşadığını, uzaktan uzağa fulyaların, hanımelilerin koktuğunu bilerek uyuyacaktı.

Birden etrafı saran derin sessizliği duydu. Günün gürültüsü dinmiş, bu koyu sessizlik kasvetli bir ağırlıkla abanmıştı İzmir'in üzerine. Sessizlik öylesine yoğundu ki, sanki bindiği faytonun taşlar üzerinde çıkardığı sesleri bile yutmuştu.

Gecikenler bir an önce evlerine varmak için acele ediyordu. Dimitris, haklılar, diye söylendi içinden. Tekinsiz saatler yakındı. Ne kadar zamandır böyle, diye sorsa kimse hatırlamıyordu artık. Güven duygusunu yitireli öylesine çok olmuştu çünkü. O bile doğduğu günden beri böyle olduğunu düşünür haldeydi. Oysa ne naralar, ne şen kahkahalar, ne cilveleşmeler, sohbetler asılı kalmıştı bu hüzün dolu sessizliğin her köşesinde.

"Biraz hızlansak be Hristo. Gecikirsem Maria, barut kesiliyor."

Önündeki koltuğun berisinde sırtı ona dönük oturan faytoncu "Aman vre Dimitris efendi," diye kıkırdayarak istavroz çıkardı. "Tanrı korusun. Sen asıl kızdı mı benimkini göreceksin. Sanırsın kırbacı alıp sırtıma indirecek."

Adam dizginleri bir-iki kez sertçe sallayınca at hızlanır gibi oldu. Fakat birkaç boy sonra hayvan yine alıştığı tırıs adımlarla taşları dövmeye devam etti.

Kordon'dan meydana çıktıklarında Dimitris her gün yaptığı gibi soluna, hükümet binasının yanı başındaki Yalı Camisi'ne baktı. O kadar küçüktü ki, akşamın kızıldan laciverte dönüşmeye başlayan renginde kaybolmuş gibiydi. Dimitris her zaman iyi bir Hıristiyan olduğunu düşünürdü. Fakat bu minik, tek kubbeli çinili camide onu kucaklayan, saran bir sihir vardı. O ilk karşılaşmadan beri Yalı Camisi'nin önünden her geçişinde ta içinde bir davet duyar gibi olurdu:

"Hey Dimitris gelsene!"

Ve Dimitris her seferinde, paniğe kapılıyordu. "Yoksa günaha mı giriyorum?"

Belli etmeden istavroz çıkarıyor, sonra buna da pişman oluyordu. Niye günah olsun ki diyordu, kendi kendine. Tanrı bir değil mi? Beni nerede çağırdığının ne önemi var?

Saat kulesinin bulunduğu açıklığı geride bıraktıklarında can sıkıntısıyla soldaki tepelere baktı.

İzmir'i kucaklayan çivit mavisi alacalığın içinde binlerce gaz lambasının sarı, ölgün ışıkları göz kırpmaya başlamıştı yukarılarda. Daha aşağıda, tepelerden denize doğru koşar gibi duran Yahudi maşatlığı ise karanlıklar içindeydi. Dimitris birden, mezarlar boşaltılıp, alanın park haline getirilmesinin üzerinden kaç yıl geçtiğini hatırlayamadı. Güzel bir park çıkmıştı ortaya. Fakat mezarları dağıtılan ölülerin ruhları, ağaçların dallarına kaçışmış gibi geliyordu insana. Ona ürperti veren bir yerdi maşatlık. Hele bu saatlerde oradan geçmek ürkütücüydü. Bırak hayaletleri, hangi ağacın arkasından kimin çıkacağı belli olmazdı. Ya karanlığa kalmış bir Türk'ün yoluna iki-üç Rum alanyari çıkardı. Ya da fesini kaşının üzerine yıkmış bıçkın bir Eşrefpaşalı, "Hooop, destur aldın mı?" diye dikilirdi Rum'un önüne. Yolu kesilen için ikisi de aynı derecede tehlikeliydi.

Dimitris kederle içini çekti. Türklerle Rumların beraberce dolaşıp, günün ahvalini konuştuğu günler çok gerilerdeydi artık.

Şık, güzel Rum kızlarıyla, modernlikle taassup arasına sıkışmış Türk kadınlarının çitlembik ya da buzlu badem yiyerek kol kola gezindikleri günler de öyle. Dimitris şaşırdı. Kadınların, köşe başlarında bıyık burarak kendilerini süzen delikanlıların önünden geçerken gülüşmelerini ne kadar özlediğini fark etti.

Geçmişte öyle günler yaşadıklarına bile emin değildi şimdi insanlar. Mahalle bekçilerinin ellerindeki koca sopaları taşlara tak tak vurarak yürüdüklerini duymak bile kimseye güven vermiyordu.

Dimitris kendi landonuna binmekten bile korkuyordu o yüzden. Güzelim, narin landonu Karantina'daki evinin arka bahçesine çektirmiş, atı da bir sundurmanın altına bağlamıştı. Mağazaya faytonla gidip geliyordu. Landonu, Niko'ya da yasaklamıştı. Oğlunun bütün gün, arabaya kurulup caka yapacağı günlerde değildiler.

Kötü zamanlardı yaşadıkları. Kötü ve tehlikeli. İki tekerli şık landonunda, bakımlı, semiz atının dizginlerini keyifle çekiştiren bir Rum, başında fes olsa bile Türklerin öfkesinin kabarmasına sebep olabilirdi. Üstelik Niko bütün ısrarına rağmen fes giymiyordu. Ona aldığı fesi yerlere atmış, üzerinde tepinmiş, başına da bütün akranları gibi bir İngiliz şapkası kondurmuştu oğlu.

Gençler laf mı dinliyor, diye homurdandı içinden. Sanki onlar savaşmış, vurmuş, vurulmuş, kolu bacağı kopmuş, ölmüş, zaferi de kendileri kazanmış. Burunları bir karış havada hepsinin.

O İngiliz şapkaları komik geliyordu ona. Şapka giyerse, herkesin ona güleceğini sanıyordu. Oldum olası fes vardı onun hayatında. Doğduğundan beri. Dedesinin fesi vardı. Babasının da. Başına koysunlar, diye yalvardığı günleri hatırlayınca kendi kendine gülümsedi. Babası bir gün fesini çıkarıp onun başına koymuştu. Tanrım, diye söylendi içinden. Babasının kokusunu duyar gibi oldu yeniden. İçi özlemle titredi. Minicik kafası, koca fesin içinde kaybolmuştu tabii. Ev halkı nasıl da gülmüştü. Hele annesi. Ona

rağmen başından çıkarmamıştı Dimitris fesi. Başını oynattıkça sallanan kara püskülüyle fes büyülü bir şeydi onun için.

İlk fesini aldıkları günü hatırladı. Babasıyla gitmişlerdi Ermeni Karabet'in Tilkilik Camii'nin karşısındaki dükkânına. Hemen orada başına koymuş, yarısı kırık, gümüş sırları yer yer dökülmüş, uyduruk aynadan onu süzen genç, yakışıklı yüzüne hayran hayran bakmıştı. Buydu işte. Fes giydiğine göre adam olmuş demekti. Adamlığı onaylanmıştı o fesle. Anasının bütün itirazlarına rağmen fesi sol kaşının üstüne iyice yıkmış, püskülünü de arkadan sağ yanına devirmişti. Attığı her adımda püskülün uçları titreşerek kulağını ve gururunu okşardı.

Kordonboyu'nda fesle yürüyüşe çıktığı ilk günlerde, bütün kadınların kendisine baktığını düşünüyordu. Ve hepsi de âşıktı ona. Ama onlar için yapabileceği bir şey yoktu. O Maria'ya sevdalıydı. Onu başında fesle ilk gördüğünde, "Dimitris, oh Dimitris," diye mırıldanan nazlı Maria'ya. İşte o kadar.

O günden beri fes, erkek olmanın, hem de yakışıklı, sevilen bir erkek olmanın mührüydü ona göre. Oğlunun başına kondurduğu o yuvarlak şey ise resmen soytarılıktı.

Dimitris Petridis birden maşatlığın yanındaki dik yokuştan inen faytonu fark etti. Müşterisi olmadığı için körüğü açıktı. Arabacı —başındaki ince, beyaz dolağa bakılırsa Türk'tü— atının yanında yürüyordu.

Zar zor düzlüğe indiklerinde rüzgâr, faytoncunun "Hoo!" diye atına seslenişini onlara kadar taşıdı. Hayvan, burun deliklerinden gürültülü birkaç soluk saldı. Başını sevinçle iki yana salladı. Boz yeleleri savruldu. Dimitris, faytoncunun, karnını okşayarak atı ödüllendirişini seyretti.

Adam tekerleklere taktığı demir frenleri çıkardıktan sonra yerine sıçradı. Dizginleri salladı. "Hadi bakalım kızım," dedi. At başını tekrar ileri doğru çevirdi. Yorgun adımlarla faytonu çekmeye koyuldu.

Dimitris Petridis, körüklü kara tentenin altında kenara çekilmiş, dalgın bakışlarla, yaklaşan öbür faytonu takip ediyordu. Faytoncunun oturduğu yerin iki yanındaki cam fenerlerde yanan mumlar kendilerini aydınlatmaktan başka işe yaramıyordu.

Saat kulesinin önünden geçerken yan yana geldiler. İki at selamlaşır gibi başlarını ileri uzattı. Hristo, "Selam," diye seslendi öbür faytoncuya. Adam bir şey demedi. Dediyse bile duymadılar. Sadece isteksizce baş salladı. Selamının karşılıksız kalmasına kızan Hristo, "Cevap versen ölür müsün?" diye bağırdı uzaklaşan arabanın arkasından. "Uyuz atını aldık da seni yaya mı bıraktık?"

Hırsını alamamıştı. "Bunlar böyle işte," diye homurdandı. Başını omzunun üstünden Dimitris'e çevirmeye çalıştı. "Verdiğin selamı bile almıyorlar artık. Kime çalım yapıyorlar ki?"

"Üzgünler Hristo. Çok üzgünler. Kolay değil. Savaşı kaybettiler."

"Ne yapalım vre; beter olsunlar. Tanrı hep bunlara gülecek değil ya. Yüce İsa babamız bu sefer zafer tacını Helen milletinin başına koydu."

"Sadece savaşı değil Hristo." Dimitris'in sesi düşünceliydi. "Devletlerini, topraklarını, gururlarını kaybettiler."

Arkadan sırtını gördüğü faytoncu başını salladı. "Eee, ne yapalım? Biz az mı devletsiz yaşadık ha? Topraksız, gurursuz… Anlasınlar, başı önde gezmenin ne demek olduğunu."

Dimitris'in adamla laf yarıştırmaya hiç niyeti yoktu. Bu akşam kendini, cihan savaşının bütün yükünü, cefasını tek başına çekmiş gibi hissediyordu. Aslında savaş sadece Osmanlı'yı değil, bu topraklarda yaşayan herkesi çökertmişti. Rumlar sevinçten uçuyordu. Hele gençler. "Esaretten kurtulduk," diye zafer şarkıları söylüyorlardı. Kiliselerde İyon'dan, Bizans'tan, Pontus'tan destanlar anlatıyordu papazlar gençlere. Yaşlılar, Yunan Devleti'ne bağlanırız diye düşünürken, denizin öbür tarafındaki Yunanistan, bu taraftaki gençlerin umurunda değildi. Onlara göre Küçük

Asya'da Helen İmparatorluğu diriliyordu. İyonya ve Pontus yeniden doğacaktı. Fakat Dimitris onlar gibi düşünmüyordu. Doğan tek şey vardı:

Düşmanlık.

Artık kapı komşularıyla bile dost değildiler. Savaş, bu topraklarda doğup büyüyen insanları birbirine düşman etmişti, o kadar. Tek umut adil bir barışa kavuşmaktı. Fakat bir anlaşma imzalansa bile barışın geleceğine inanmıyordu Dimitris. Savaş, barışı da öldürmüştü. Unutuldu sanılan tüm yaraları yeniden kanatmış, intikam duygularını hortlatmıştı.

Baksana iki arabacı selamlaşamıyor bile, dedi kendi kendine. Bu işler başlamadan belki de meyhanede karşılıklı kadeh tokuşturuyordu bunlar. Hristo ve onun gibi düşünen kalın kafalılar bunu anlamıyor. Aslında sadece Osmanlı değil, hepimiz yenildik. Bu topraklarda yaşayan herkes yenildi. Türk, Rum, Ermeni, Yahudi, herkes. Burası muzafferlerin değil mağlupların toprağı artık. Daha da kötüsü galipler, bu zaferden kendilerine bir yağma payı çıkarmaya çalışacak. Zafer sarhoşluğu gözleri kör etti. Mağlupların öfkesinin nelere sebep olabileceğini bile görmüyorlar.

Farkında olmadan "Budalalar," diye homurdandı. "Yağmalanacak olan kendi toprakları, kendi hayatları, kendi gelecekleri ama farkında bile değiller."

"Efendim?"

"Ne?"

Hristo, yine başını omzuna doğru çevirmiş, onu görmeye çalışıyordu. "Bir şey mi dedin?"

Dimitris içinden, lanet olsun dedi. Telaşla, "Sür, dedim vre Hristo. Tanrı aşkına biraz hızlan. Bak karışmam. Geç kaldığım için Maria kapıda süngüyle bekliyorsa, önüne seni atarım; haberin olsun."

Anında dediklerine pişman oldu. Süngü mü? Lanet olsun; ne süngüsü? Nereden çıktı şimdi bu laf?

Faytoncu gök gürültüsü gibi güldü. "Süngü ha? Ah vre Dimitris efendi. Süngü ha… Karnı süngüyle deşilecek binlerce kâfir varken niye atarsın beni Maria'nın önüne? Yazık değil mi Hristo'ya?"

Dimitris güya güldü. Oysa arkada iyice büzülmüş kendisiyle hesaplaşıyordu. "Süngü ha!" dedi içinden bir ses hayretle.

"Süngü ya!

"Nasıl söyledin bu lafı?"

"Bilmiyorum."

"Yoksa 'Ben Osmanlı'yım,' derken, gizlice düşmanlık ve kinle mi besleniyordun Dimitris sen de?"

"Bilmiyorum, bilmiyorum. Lanet olsun; bilmiyorum, hiçbir şey bilmiyorum."

Savaş, insanların ruhlarını, beyinlerini, düşüncelerini, planlarını, hayallerini, beklentilerini olduğu gibi sözcükleri de değiştirmişti. Günlük hayatta kullanılan sözcükler bile artık ölüm ve dehşet kokuyordu. Bilinçaltlarının derinliklerindeki akrepler, ölümcül kuyruklarını dikerek gizlendikleri yerlerden fırlamışlardı.

Ses, "Ya sen Dimitris," diye soludu beyninin içinde. "Sen bilinçaltında neler gizliyorsun?"

Çaresizce başını iki yana salladı. "Bilmiyorum, bilmiyorum."

Oysa biliyordu. Ve korkuyordu.

O farkına bile varmadan bilinçaltının bir yerlerinde gıdası kin ve düşmanlık olan bir canavarın çıkmasından korkuyordu.

2
Londra

Downing Sokağı, 10 Numara

Ağustos 1918

Aslında karşısında bacak bacak üstüne atarak oturan adamdan nefret ediyordu. Çelimsiz, gözleri fıldır fıldır oynayan biriydi. Kabaydı. Görgüsüzdü. Küstahtı.

Ayrıca, diplomatik nezaketten habersizdi. Ofisine aldıklarında iğrenç bir sırıtmayla, kollarını iki yana açarak yürümüş ve bir anda boynuna sarılıp iki yanağından öpüvermişti onu.

Dehşet içindeydi. Sadece o mu? O sırada odada bulunan sekreteri Rosemary Thompson da donup kalmıştı. Kadın, şaşkınlıktan kalemini bile yere düşürmüştü. Zavallı Mrs. Thompson, dedi içinden. Yüzü kâğıt kadar beyazdı sekreterinin. Rosemary, İngiliz başbakanlarının resmi ikametgâhı olan bu binada yirmi bir yıldır çalışıyordu. Ne krallar, ne prensler, ne arşidükler ağırlamıştı burada; ama böyle bol tükürüklü bir muhabbeti daha önce asla görmemişti. Bir centilmen, başka bir centilmeni yanağından öpsün; olacak şey değildi.

Lloyd George tiksintiyle ürperdi. Lanet olsun, diye söylendi kendi kendine. Adamın keçisakalını ve ıslak dudaklarını yeniden yanağında hissetti. Gülümsemeye çalışırken ne olacak, Balkan köylüsü işte, diye homurdandı içinden. Kimse sana Majesteleri'nin başbakanına sarılıp öpemeyeceğini söylemedi mi?

Can sıkıntısıyla fincanını yanındaki küçük sehpanın üzerine bıraktı. Tiksindiği halde, bu adama kibar davranmak zorun-

da olduğu için kendinden de nefret ediyordu. İngiltere'nin Akdeniz'deki çıkarları söz konusu olmasaydı, değil şimdi yaptığı gibi gülümsemek, suratına bile bakmazdı. Ama hiçbir nefret, İngiltere'nin çıkarlarından daha önemli olamazdı. "Mr. Venizelos," dedi kuru bir sesle. "Daha çayınızdan bir yudum bile almadınız. Emin olun özel karışımdır. Hint, Seylan… Bir tutam da Çin çayı var harmanında."

Konuğunun küçük gözleri yuvalarında fıldır fıldır döndü. "Ben…" Ani bir öksürük nöbetiyle sözü yarım kaldı.

Adam gürültüyle öksürürken, Lloyd George, başını öbür yana çevirdi. Lanet herif, diye homurdandı içinden. Mendiliyle ağzını kapamaya bile gerek görmüyor.

Venizelos iki öksürük arasında "Londra'nın rutubeti," diye söylendi. "Bana hiç yaramıyor."

Lloyd George bütün gayretine rağmen hayretini gizleyemedi. "Londra'nın rutubeti mi dediniz Mr. Venizelos? Sanırım ülkenizde rutubet bizimkinden fazladır, öyle değil mi? Hem siz her fırsatta Yunanistan bir deniz ülkesi demez misiniz?"

"Doğru," diye kıpırdandı Venizelos oturduğu yerde. "Ama eksik. Evet, Yunanistan deniz ülkesidir. Fakat aynı zamanda güneş ülkesiyiz Mr. George. Deniz ve güneş. Benim ülkemde rutubet yüzünden kemikleriniz üşümez. Çünkü Yunan güneşi içinizi ısıtır. Burada… burada…" Birden bir elinin başparmağını işaret ve ortaparmağına sürterek şaklatmaya başladı. Doğru sözcükleri havada yakalayacakmış gibi başını kaldırmış boşluğa bakıyordu… "Aaa… a… nasıl diyorsunuz?" diye mırıldandı düşünceli bir ifadeyle. Birden yüzü aydınlandı. "Ah, evet… Hatırladım. 'Güneş özlenir,' öyle değil mi; böyle dendiğini işitmiştim, yanılıyor muyum?"

Lloyd George, kendi kendine bu kadarı fazla dedi. Şunun duruşuna, azametine bak. Bütün dünyayı, eski Yunan medeniyetinin mirasçıları olduğu palavrasına inandırabilirler. Ama ben kan-

Anadolu ve Rumeli'de sevdalarıyla vatan aşkları arasında sıkışanların büyük dramı...

Balkan ve Dünya Savaşı, Türk-Yunan kapışması ve sonrasında yaşanan sıradan insanların yazılmamış tarihi... Düşmanlıkların dalgalandığı bir ortamda çiçek açan umutsuz sevdalar. Sevdanın kin ve düşmanlığa isyanı...

İzmir'de Rum kızı Eleni ile Türk delikanlısı Enver'in, Selanik'te Fidan ile Mehmet'in düşmanlıklara, bağnazlığa meydan okuyan büyük aşkları...

Her şeyden habersiz olan halkların sırtında kurulan kurtlar sofrasında oynanan oyunlar, entrikalar... Dayanılmaz acıların, adsız şehitlerin, gazilerin, yiğitlerin ve Ege'nin iki kıyısındaki gönül erlerinin hikâyesi...

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-1556-1

9 789751 415561

₺25,00